

PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN BATIL İNANÇ EĞİLİMLERİNİN ANALİTİĞİ

Nihat ÇALIŞKAN

Doç. Dr., Ahi Evran Üniversitesi, ncaliskan@ahievran.edu.tr

Pınar İLTER

MEB Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen, pypdr@hotmail.com

Received: 10.04.2016

Accepted: 17.06.2016

ÖZ

Batıl inançlar kişinin yaşamını bilinçli veya farkında olmadan yönlendirmekte ve düşünce, davranışlarına etki etmektedir. Batıl inanışla bireyler kendilerini güvende hissettikleri için bu inançlara eğilim göstermektedirler. Bu çalışmanın temel amacı PDR bölümü öğrencilerinin batıl inanç eğilimlerinin sınıf seviyeleri ve cinsiyet bağlamında incelemek ve aralarındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Makalede batıl inançların tanımı, psiko-sosyal nedenleri, işlevleri açıklanmıştır. Ayrıca Anadolu'da, Batı dünyasında ve Uzakdoğu toplumundaki batıl inanış örneklerine de makalede yer verilmiştir. Araştırmanın örneklemini Ahi Evran Üniversitesi PDR bölümünde öğrenim gören 260 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin demografik özellikleri, batıl inançlarının olup olmadığı ve var ise sebeplerini içeren anket uygulanmıştır. Anket sonuçları değerlendirilerek veriler tablolar halinde listelenmiştir. Araştırmadan elde edilen verilere göre kız öğrencilerin batıl inanca sahip olma düzeyleri erkeklere oranla daha fazladır. Batıl inanca sahip olma sebepleri incelendiğinde bireylerin psikolojik rahatlama hissetmelerinin ağırlıkta olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Batıl inanç, psikolojik danışma ve rehberlik, cinsiyet.

TO ANALYZE THE SUPERSTITIONS TRENDS OF PSYCHOLOGICAL COUNSELING AND GUIDANCE DEPARTMENT STUDENTS

ABSTRACT

Superstitions steer people's lives intentionally or involuntarily, affect their thoughts behaviors. Since individuals feel safer, they tend to believe in superstitions even if they change day by day for centuries. The main aim of this study is to find out the relationship between the superstition trends of psychological counseling and guidance department students and their grade levels and gender. The definition of superstition, psycho-social causes, functions are explained in the article. Also, the examples of the superstitions in Anatolia, in the western world, in Chinese society are included in the article. The sample of this study involves 260 students who has been studying at Psychological Counseling Guidance department at Ahi Evran University. A questionnaire involving the students' demographic information, the existence of superstitions and the reasons was conducted. The results of this questionnaire were evaluated in charts. According to the findings of the study, there is a statically significant difference in favor of female students in terms of the level of having superstitions. As for the reasons of having a superstition, feeling psychologically relieved comes up as the main reason.

Keywords: Superstition, psychological counseling and guidance, gender.

1. GİRİŞ

Batıl inançlar insanlığın yaşamında gerek ilkel yaşam döneminde gerekse modern yaşamda ihtiyaç duyarak önemseydiği, çoğu zaman yaşantısını şekillendiren bir inanç sistemidir. Batıl inanç sadece kültürel olarak kuşaktan kuşağa aktarılan bir takım söylemler değil kişinin deneme yanılma yoluyla istediği sonuçlara ulaştığı durumlarda ilişki kurarak nesnelere yüklediği anlamları da içermektedir. Bu yönüyle batıl inanışlar durağan ve kültürel olmanın yanında kişiye özgü özellikleri de içermektedir.

Batıl inanç, bireyin davranış biçimi ve bu davranış sonucunda olan olaylarla ilgili neden-sonuç ilişkisi olmayan, bireyin yapmış olduğu tekrarlı ve değiştirilemeyen davranışları olduğu gibi algılamasıdır (Womack, 1992). Bir başka tanıma göre batıl inanç, dinde aslında bulunmayan, bir takım yollarla sonradan dine dahil edilen ve toplumda dini inanç gibi kabul edilen söz, fiil ve davranışların tümüne denir (Tatlılıoğlu, 2000).

Batıl inançlar, yalnızca belirli bir dine ve ülkeye özgü olmayıp, ilkel ya da maddi ve teknolojik açıdan gelişmiş olarak ayrılmaksızın her ülkede varlığını sürdüren; kehanetlere, doğüstü, gizli ve irrasyonel güçlere inanmaya dayanan temelsiz inançlar olarak açıklanmaktadır (Candan, 2010). Spinoza'ya göre batıl inançlar korku sayesinde yayılır, korunur ve beslenir (Morris, 2004).

Batıl inanç ve davranışları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, bunların duygusal, bilişsel ve davranışsal unsurların bir karışımı olduğu görülebilir: Duygusal boyut; korku, endişe, öfke, heyecan, sevinç, sürpriz ve merak gibi durumlarla bağlantılı olarak tecrübe edilen duygusal durum ve süreçleri içerir. Bilişsel boyut; algılama, düşünme, hayal etme ve dikkat gibi süreçlerle temsil edilir. Davranışsal boyut ise, sembolik davranışlarla ilgilidir (Saenko, 2005).

Bireylerin Dünya'nın var oluş nedeni, niçin bu biçimiyle var olduğuna ilişkin nesiller boyu süregelen merak dürtüsü, tehlikelerle dolu yaşamlarında her an karşılaşabilecekleri talihsizlikleri yenme isteği, hastalıklara karşı duyulan çaresizlik ile tedavi ihtiyacı ve çekilen acılar, yaşam boyu karşılaşılan ya da karşılaşabilecek durumlar inanılan batıl inançlara hissedilen ihtiyacın temelini oluşturmaktadır (Akova, 2011).

Batıl inanç ve pratikler temel olarak şu fonksiyonlara sahiptir: Kontrol fonksiyonu; kişi batıl inançları gerçekleştirmekle, davranışlarını planlama, değiştirme ve kontrol etme imkânına sahip olduğuna inanır. Bilişsel fonksiyon; batıl inanç ve pratikler, bireyin kötü şans, sıkıntı ve başarısızlık gibi olayları anlamasını ve bunları bir sebebe bağlamasını sağlar. Ayrıca birey, batıl davranışları gerçekleştirmekle, gelecekteki muhtemel olayları tahmin etme imkânını elde eder. Duygusal Savunma fonksiyonu; bazı durumlarda batıl düşünceler, bireyin duygusal alanını düzenler. Bireyi olumsuz duygulara karşı korur, rahatlamasını sağlar (Saenko, 2005).

Temelsiz düşünceye bağlı bulunma olarak tanımlanan batıl inanışların kaynağı kesin olarak bilinmemekle birlikte tarihi çok eskilere uzanmaktadır. Yaşanılan kültüre, coğrafyaya, zamana göre batıl inanışlar, farklılık göstermektedir. Yaşantıdaki maddi veya manevi sıkıntılar, ıstıraplar, hastalıkla baş edebilme gücü, hayattan beklentilerle ilgili ne olacağı kaygısı kişiyi batıl inanışlara yönlendirebilir, kişinin rahatlamasını sağlayabilir (Ayhan ve Yazar, 2005).

Batıl inançlar atalarımız tarafından bizlere anlatılan inanç ve alışkanlıklardır. Batıl inanç denmesinin nedeni, modern dünyamızda mantıklı veya bilimsel açıklaması olmamasıdır. Bu, bütün batıl inançların mantıksız olduğu anlamına gelmez. Batıl inançlar zamanla nereden geldiği unutulup, toplumda değişik hikâyelerle beslenerek, nesilden nesile aktarılır (Ulu, 2012).

Din psikolojisinin kurucusu sayılan James bu konuda “İnançlar doğru oldukları için işe yaramazlar, işe yaradıkları için doğrudurlar” der. James’a göre, bizim için önemli olan inanç ve fikirlerimizin bizzat kendileri değil, etkileridir (James, 2000). Bâtıl inançlar psiko-sosyal ihtiyaçları tatmin eden bir görev üstlenirler. Bu nedenledir ki, binlerce yıldır her kültürde kendilerine yer bulmuşlardır (Köse ve Ayten, 2009).

Bazı bâtıl inançlar da koşullanma yoluyla öğrenilir (Skinner, 1948). Birey yaşadığı bir olay ile başka bir olay örüntüsü ya da nesneyi ilişkilendirerek bazı varsayımlarda bulunabilir. Bazı kalıp yargılar da sebep-sonuç ilişkisinin yanlış değerlendirilmesine neden olabilir. “Adil dünya yargısı” bunlardan birisidir. İnsanlar bazı kimselerin başlarına gelen kötü şeyleri hak ettiklerini, böylece adaletin yerini bulduğunu düşünebilir (Schippers ve Lange, 2006).

Bilişsel çelişki kuramına göre, bâtıl davranışı gerçekleştiren kişi bu davranışının (nazar boncuğu takmak, tahtaya vurmak vb) akla uygun olmadığını anladığında, bilişsel bir çelişki yaşar. Ancak davranışını değiştirmek zor olduğundan, tutumunu değiştirir ve zamanla nazar boncuğunun ya da tahtaya vurmanın faydalı olduğu yönünde bir düşünce geliştirir (Ayhan ve Yazar, 2005).

Bâtıl inançların sürekliliğini sağlayan en büyük etken, bireye sağladığına inanılan faydadır. Kişi, bâtıl inanç ve davranışların kendisine faydalı olduğunu düşündüğü sürece, akla aykırı olduğunu bilse bile, bunları yapmaya devam eder. Dolayısıyla, güvende olma isteği, çaresizlik ve korku olduğu müddetçe bâtıl inançlar var olmaya devam edecektir (Köse ve Ayten, 2009).

1.1 Anadolu ve Osmanlı’da Batıl İnançlar

Birçok medeniyete ev sahipliği yapan Anadolu’da bölgelere göre değişen batıl inançlar mevcuttur. Adana ve yöresinde köpeklerin vakitsiz ulumasının o köyden cenaze çıkacağına işaret ettiğine inanılmaktadır. Ayakkabının ters dönmesinde birinin öleceğine işaret ettiğine inanılır ve bu yüzden hemen düzeltilir. Baykuş konan evden cenaze çıkacağına inanılır ve baykuş uğursuz sayılır (Kök, 2006). Sivas yöresinde sığılları iyileştirmek için bir ağaç dalına kurbağa asılır. Kurbağa dalda kurudukça sığılin de kuruyacağına inanılır (Örnek, 1966).

Osmanlı toplumunda uğursuz sayılan bazı söz ve davranışlar şunlardır: Ayakta su içmek, suyu sol elle içmek, ekmeğin kırıntısını yere dökmek, gece tırnak kesmek, ayakkabıları yatağın başucuna koymak, parmakları çitlatmak, hayvana sol tarafından binmek, ağaçlardaki kuş yuvalarını bozmak, köpeklerin gece havlaması, tavşan derisinden kürk giymek, hane civarında baykuş ötmesi, gibi (Abdülaziz, 2002).

1.2 Batı Dünyasında Batıl İnançlar

Avrupa'daki bazı batıl inançlar şöyledir: Refahı ve mutluluğu simgeleyen pirinç yeni evlilerin üzerine atılır. At nalı dünyanın en tanınmış uğurudur. İngiliz atasözüne göre fırtınaya, şimşek çakmasına, yangına, nazara ve büyüye karşı koruyucu olduğuna inanılır. Gece baykuş sesi duymak kötüye işarettir. Ses sol taraftan geliyorsa daha kötü bir şey olacağına habercisidir. Avrupalı birçok toplumda şampanya patlatılırken, mantar tıpanın isabet ettiği kişi bekâr ise kısa zamanda evleneceğine inanılır (Türkoğlu, 2009).

Başta Amerika olmak üzere bugün tüm Hıristiyan dünyasında uğursuzlukla özdeşleştirilen en yaygın bâtil inanış 13 rakamına ilişkindir. Bu inanç Hz. İsa ile havarileri arasında yaşanan tarihsel bir vakıya dayanmaktadır. Hz. İsa Roma askerleri tarafından takibata uğradığı sıralarda 12 havarisıyla birlikteydi. Toplam 13 kişidirler. Havarilerden birisi (Yehuda İşkoryat) Romalılarla anlaşarak Hz. İsa'yı ele verir. Böylece 13. kişi ihanet eden kişi olmuştur. 13 rakamının uğursuzluğuyla ilgili inanç bu olaya dayanmaktadır(Köse ve Ayten, 2009). 13 rakamının uğursuzluğuyla ilgili inanışlara günlük hayatın her bölümünde rastlamak mümkündür Bazı yolcular uçakta 13 numaralı koltuğa düştükleri zaman koltuklarını değiştirmek isterler (Jahoda, 1970).

Roma mitolojisinde ve halk inançlarında, sol tarafın kötü olduğu inancı vardır. Roma vatandaşları, evlerine muhakkak sağ ayaklarıyla adım atarak girerdi. İşleri, sağlığı uzun zaman iyi giden insanlar, zor durumda olan evlere davet edilir ve sağ ayaklarıyla içeri girmeleri istenirdi. Böylece kaçan iyiliğin ve şansın, geri geleceğine inanılırdı (Ulu, 2012). Yahudilikte hurafe türünden inançların büyük bir bölümü çocuk doğurmayla ilgilidir. Doğumun kolay olması için evin kapısı açık bırakılır. Tevrat'ın yere düşmesi felâkete, köpeğin uluması ölüme, ayın tutulması belâya işarettir.

1.3 Uzakdoğu toplumunda Batıl İnançlar

İnsanlar günümüzde evlenmek, bebek yapmak için iyi bir tarih öğrenmek amacıyla falcılara gider, uğurlu ve uğursuz sayılara inanır ve arabalarına, evlerine koruyucu tılsımlar asar. Bebekleri övmek, kötü ruhları ve hayaletleri çağırır. Akrabalık olmasa bile aynı soyada sahip bir kişiyle evlenmenin, kötü şans getireceğine inanılır. Bunun nedeni aynı atalara sahip oldukları gerekçesidir

Çin düğünün gündeminde ilk olarak pasta kesimi vardır. Düğün pastaları birçok kattan oluşur ve gelin ve damat pastayı kesmeye en alttaki kattan başlayıp yukarı doğru keser. Bu gelenekle, yeni evli çiftin, evliliklerinde başarının merdivenlerini kolaylıkla tırmanacağına inanılır. Bu gelenek neredeyse bütün düğün törenlerinde yer alır. Sonrasında gelin ve damat kollarını birbirine dolayarak, birbirlerine pasta yedirirler. Pasta yeni evli çift tarafından aile büyüklerine ikram edilir. Düğünde ilk servis tamamlandıktan sonra gelin, damadın ailesi ve yakınlarına çay ikramında bulunur (Tong, 2005).

Kırmızı, Çin düğün kültüründe önemli bir renktir. Kırmızı sevgi, refah ve mutluluk simgesidir. Çin gelinlikleri, genellikle kırmızıdır. Davetiyeler, kırmızı kâğıda basılır ve çoğu hediyeler kırmızı kâğıt veya hediye kutuları içine yerleştirilir. Gelin arabasının kırmızı olması da önemlidir. Diğer önemli bir renk de altın rengidir. Bu renk de zenginliğin simgesi olduğu için nadiren de olsa tercih edilir (Ulu, 2012).

Kültürel takıntılar, insan yaşamı içerisinde bireylerin psiko-sosyal ihtiyaçlarını tatmin eden, yaşadığı bir olay ile başka bir olay örüntüsü ile ilişki kurmasını sağlayan, binlerce yıldır her kültürde kendilerine yer bulan davranış örüntüleridir. Bu inanışlarla birey kendini güvende ve mutlu hissetmektedir.

Öğrenme-öğretme süreci içerisinde de PDR öğrencilerinin belli bir takımın formasıyla ve aynı kalemle sınava girmeleri, belli bir eğitim sürecinden geçen öğrencilerinin de takıntılarının olabileceği varsayımı bu çalışmanın amacını oluşturmuştur. Dolayısıyla PDR öğrencilerinin batıl inançlarına olan eğilimlerinin analiz edilmiş ve var olan durum ortaya konmaya çalışılmıştır.

1.4 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada PDR bölümü öğrencilerinin batıl inançlarının olup olmadığı, var ise batıl inançlarının nedenleri ve bazı demografik özelliklerin batıl inançla ilişkisi ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu nedenle “PDR bölümü öğrencilerinin batıl inançları var mıdır?” sorusu kapsamında şu alt problemlere cevap aranmıştır.

1. PDR bölümü öğrencilerinin batıl inançları var mıdır?
2. PDR bölümü öğrencilerinin batıl inançları cinsiyete göre nedir?
3. PDR bölümü öğrencilerinin sınıf düzeyine göre batıl inançları nedir?
4. PDR bölümü öğrencilerinin batıl inançlarının sebepleri nedir?

2. YÖNTEM

Bu araştırma PDR öğrencilerinin batıl inanç eğilimlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Veriler elde edilirken “Genel Tarama Modeli” kullanılmıştır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2015).

Anketler yoluyla elde edilen nicel verilerin istatistiksel çözümlenmeleri üzerinden genellemelere ulaşılmaya çalışılır. Üzerinde yapılan durumun genel bir resmi çıkarıldıktan sonra, bu resimden çok özel bir kesit alınarak özel durum çalışmaları başlatılır (Çepni, 2007).

2.1 Çalışma Grubu

Çalışmanın örneklemini 2015-2016 eğitim- öğretim yılında Ahi Evran Üniversitesi PDR bölümünde okuyan 167’si kız, 93’ü erkek toplam 260 öğrenci oluşturmaktadır. Anket uygulaması yapılan öğrencilerin %28’ini 1.sınıf, %15’ini 2.sınıf, %31’ini 3.sınıf, %25’ini 4.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

2.2 Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Verilerin elde edilmesinde öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla cinsiyet ve sınıf bilgilerini içeren form uygulanmıştır. Batıl inançlarına ilişkin veriler batıl inançlarının olup olmadığı var ise sebep

belirtmeleri istenen açık uçlu 2 soruyla elde edilmiştir. Çalışma için AEÜ Eğitim Fakültesi Dekanlığından izin alınmış ve çalışmaya katılmak istemeyen öğrencilerin anket verileri kullanılmamıştır.

2.3 Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar frekans (f) ve yüzde (%) olarak tablolar içerisinde belirtilmiş ve yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

AEÜ Eğitim Fakültesi PDR öğrencilerine uygulanan anket sonuçlarına göre öğrencilerin batıl inanca sahip olma düzeyi (Tablo 1), cinsiyete göre batıl inanca sahip olma düzeyi (Tablo 2), sınıf düzeyine göre batıl inanca sahip olma düzeyi (Tablo 3), PDR öğrencilerinin batıl inançları (Tablo 4), PDR öğrencilerinin batıl inançlarının sebepleri (Tablo 5) istatistiksel olarak açıklanmıştır.

Tablo 1. PDR Bölümü Öğrencilerinin Batıl İnanca Sahip Olma Düzeyi

Evet		Hayır	
f	%	f	%
36	13.84	224	86.16

Anket uygulanan 260 PDR öğrencisinden %13.84'ü batıl inançlarının olduğunu, %86.16'sı ise batıl inanca sahip olmadıklarını belirtmiştir. Tablo 1'de PDR bölümü öğrencilerinin batıl inanca sahip olma durumu gösterilmiştir.

Tablo 2. PDR bölümü öğrencilerinin Cinsiyete Göre Batıl İnanca Sahip Olma Düzeyi

Cinsiyet	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Kız	32	12.3	135	51.92
Erkek	4	1.53	89	34.23

Tablo 2'de cinsiyet bakımından cevaplar incelendiğinde kız öğrencilerin %12.3'ü 'Evet', %51.92'si 'Hayır' cevabı vermiştir. Erkek öğrencilerin 1.53'ü 'Evet', 34.23'ü 'Hayır' cevabı vermiştir.

Tablo 3. PDR bölümü öğrencilerinin Sınıf Düzeyine Göre Batıl İnanca Sahip Olma Düzeyi

Sınıf	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
1	8	3.08	64	24.62
2	5	1.93	35	13.46
3	15	5.76	67	25.76
4	8	3.08	58	22.31
Toplam	36	13.85	224	86.15

Tablo 3'te sınıf düzeylerine göre batıl inanca sahip olma durumu belirtilmiştir; tüm sınıf grupları içerisinde 1.sınıf öğrencilerinin %3.08'i 'Evet', 24.62'si 'Hayır', 2.sınıf öğrencilerinin %1.93'ü 'Evet', %13.46'sı 'Hayır', 3.sınıf öğrencilerinin %5.76'sı 'Evet', %25.76'sı 'Hayır', 4.sınıf öğrencilerinin %3.08'i 'Evet', %22.31'i 'Hayır' cevabı vermişlerdir.

Tablo 4. PDR bölümü öğrencilerinin Sınıf Düzeyine Göre Batıl İnançları

Sınıf düzeyi	Batıl İnanç	f	Sınıf düzeyi	Batıl İnanç	f
1	Plaka okumak	1	3	Uğurlu para taşımak	1
1	Sınava girerken her şeyden iki tane getirmek	1	3	3 sayısı	1
1-2-3-4	Uğurlu kalem	12	3	Nazar Değmesi	1
1-2	Mavi renk	2	3	Tahtaya vurmak	2
1	Polar ceketini giymek	1	3	Nazar Boncuğu taşımak	1
1	Başkasının elinden bıçak almak	1	3	At Nalı	1
1	Hediye edilen takı	1	3	Kurşun döktürmek	1
1	Uğursuzluk getiren bir kıyafeti giymek	1	3	Sevdiği birinden hediye almak	1
1	Maç izlerken forma giymek Maç bitene kadar tribünde ayakta durmak	1	3	Uğurlu bulduğu şeyleri yapmak	1
2	6 sayısı	1	3	Takımı için totem tutmak	1
2-3	Kara kedi görmek	2	3	Ayın 14'ünün salıya denk gelmesi	1
2	Ayna kırılması	1	3	Pantolon giymek	1
2	Fala bakmak	1	3	Yüzük takmak	1
2	Dört yapraklı yonca taşımak	1	3	Evden çıkarken sağ ayağı atmak	1
2	Uğurlu sayı	1	4	Saatın 16:16 olması	1
2	Uğurlu renk	1	4	Sevdiği kıyafeti giymek	1
3	Sevmediği birini görmek	1	4	Çift sayı	1
3	Sınavda belli bir yere oturmak	1	4	Uyumadan önce pembe çorap giymek	1
3	Uğurlu kolye taşımak	1	4	13 numara	1
3	Kırmızı renk cüzdan taşımak	1			

Tablo 4'teki veriler incelendiğinde öğrencilerin 12'si "uğurlu kalem" , 2'si "kara kedi", 2'si "tahtaya vurma", 2'si "mavi renk" cevabı vermiştir. Diğer cevaplar içerisinde aynı cevabı veren başka öğrenci olmamıştır. Öğrencilerin verdiği cevaplardan bazıları şu şekildedir: Başkasının elinden bıçak alma, hediye edilen takı, ayna kırılması, fal, evden çıkarken sağ ayağı atmak, nazar değmesi, tahtaya vurma, uyumadan önce pembe çorap giyme, at nalı, kurşun döktürme, çift sayı, maç izlerken forma giyme, plaka okuma... gibi.

Tablo 5. PDR bölümü öğrencilerinin Batıl İnançlarının Sebepleri

Batıl İnançın Sebebi	f	Batıl İnançın Sebebi	f
Daha başarılı olmak	6	Toplumsal inanç, aile	4
Ayrılık sebebi olması	1	Paranın bitmeyeceğine inanmak	1
Arkadaşlarına değer vermek	1	Şans getirmesi	2
İşlerinin yolunda gitmeyeceğine inanmak	1	Kendini güvende hissetmek	2
Sevmek	3	Güzel şeyler yaşayacağına inanmak	1
Uğursuzluk getireceğine inanmak	2	Yüklenilen anlamlar, alışkanlıklar	2
Kendini iyi/rahat hissetmek	8	Nazar değmemesi için	1
Kötü bir şeyin başına geleceğini düşünmek	5	Kabus görmemek için	1
Uğurlu görmek	1		

Tablo 5 de görüldüğü gibi, batıl inanca sahip olma sebebi olarak öğrencilerin 8'i batıl inançlarının sebebi olarak kendini iyi/rahat hissetme, 6'sı daha başarılı olma, 5'i kötü bir şeyin başına geleceğini düşünmesi, 4'ü toplumsal inanç ve aile, 2'si şans getireceğine inanma, 2'si kendini güvende hissetme, 3'ü batıl inancı olan nesneyi sevmek, 2'si yüklenilen anlamlar ve alışkanlıklarının olması, 2'si uğursuzluk getireceğine inanması, ayrılık sebebi olması, arkadaşlarına değer vermesi, işlerinin yolunda gitmeyeceğine inanma, uğurlu görme, paranın bitmeyeceğine inanma, güzel şeyler yaşayacağına inanma, nazar değmemesi, kabus görmemek cevabı vermişlerdir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırma AEÜ Eğitim Fakültesi PDR öğrencilerinin batıl inançları olup olmadığını belirlemeye yönelik bir çalışmadır. Bilimsel veriler incelendiğinde öğrencilerin cevaplarında sınavda uğur getireceğine inandıkları kalem, kıyafet gibi objeleri sınav haftasında getirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin kültürel etkenlerden kaynaklanan batıl inançlardan ziyade bireysel batıl inançlara daha çok sahip oldukları görülmektedir. Verilerin sınırlamaya tabi tutulmadan açık uçlu şekilde alınması bu sonuca ulaşılmasında etkili olabilir.

PDR öğrencileri arasında yapılan araştırma sonucunda da kız öğrencilerin batıl inanç eğilimlerinin erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Tunçel (2013) tarafından yapılan çalışmada farklı meslek grupları arasında cinsiyet ve batıl inançlar arasındaki ilişki incelendiğinde kadınların batıl inançlara sahip olma düzeyinin erkeklere oranla daha yüksek olduğu bulgulara ulaşılmıştır.

Öğrenciler arasında yapılan araştırmalar batıl inanışların gençler arasında da yaygın olduğu görüşünü desteklemektedir. Conklin'in öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmada batıl inançların yoğunlukla 16-25 yaş aralığında ortaya çıktığını tespit etmiştir (Conklin, 1919). Aynı zamanda (Karadağ, vd 2013) kişisel batıl düşünme ve olağanüstü şeyleri düşünme düzeyleri arttıkça stresle başa çıkmada negatif faktörlere yönelimlerde artmaktadır. Böyle bir düşüncenin tecrübesizlikten kaynaklandığı söylenebilir.

Eğitim düzeyi ile batıl inanç arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmalardaki bulgular incelendiğinde eğitim düzeyi düşük olan kişilerin eğitim düzeyi yüksek olanlara oranla daha fazla batıl inanca sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Arslan (2004) tarafından yapılan çalışmada okuma yazması olmayan kişilerin batıl inanca sahip olma durumunun eğitimlilere oranla daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin batıl inançları incelendiğinde günlük hayatta kullandıkları objelere de yer verdikleri görülmektedir. Bu da Skinner'ın batıl inançlar ile şartlı refleks arasında bağlantı olduğu görüşünü desteklemektedir. Skinner'a göre eylem sonrasında birey herhangi bir tehlikeden tesadüfen korunmuşsa, bu durum onun davranışını pekiştirir, tekrarını ve sürekliliğini sağlar. Skinner'a göre batıl inançlar yanlış bir neden-sonuç ilişkisi neticesinde ortaya çıkar (Skinner, 1948).

Jahoda batıl inanç ve davranışları kaynak açısından dört grupta toplar: (a). Herhangi bir kozmolojik anlayışın veya tutarlı bir dünya görüşünün uzantısı olan batıl inançlar. (b). Sosyal olarak paylaşılan batıl inançlar. Örneğin, kara kedi görme ile şanssızlığı ilişkilendirmek veya sayı sistemlerine dayalı kehanetler. (c). Bireylerin yaşadığı doğaüstü tecrübeler; olağanüstü algılamayı gerektiren beden dışı deneyimler. (d). Kişisel batıl inançlar. Bireyin şanslı bir sayısının ya da şapkasının olması gibi (Jahoda, 1970). Çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerin batıl inançlarının çoğunluğunun kişisel batıl inançlar grubunda toplanması batıl inançların geleneksellikten ziyade bireysel inanışlar yönünde arttığı söylenebilir.

Batıl inançların nedenleri incelendiğinde bireylerin rahatlama ve kendini güvende hissetme ihtiyacını karşılama için yoğunluk kazandığı tespit edilmiştir. Rusya da üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırma, batıl inançları olan öğrencilerin %86'sının bu inanışlarına temel güvelik ihtiyacının temel oluşturduğunu ortaya koymuştur. Aynı araştırma batıl inancı olan öğrencilerin %42'sinin başarısızlıktan kaçınmak ve %43'ünün duygusal dünyaya istikrar kazandırmak için bu davranışları yaptıklarını ortaya koymuştur (Saenko, 2005).

Köse ve Ayten'in batıl inançlar üzerine yaptığı araştırmada inançların psikososyolojik nedenlerini eşyanın ve olayların mahiyetini bilmemek, geleceği bilme arzusu, korku ve stres çaresizlik, kutsallaştırmanın yön değiştirmesi, güvenlik ihtiyacı, başarıya ulaşma ve kendinden emin olma, belirsizlik duygusu, sosyal uyum ihtiyacı, sorumluluğu başka güçlere atfetme, rüyalar ve hayal gücü başlıklarında sınıflamıştır (Köse ve Ayten, 2009).

Yapılan araştırmada öğrencilerin batıl inançlarının niteliği ve batıl inanca sahip olma nedenleri üzerine veriler elde edilmiştir. Bulgular arasında öğrencilerin başarılı olmak ve kendilerini güvende hissetmek için çeşitli objeler kullanmaları ağırlık kazanmaktadır. Bu da öğrencilerin kaygı yaşadıkları durumlarla baş etme yöntemi olarak uğurlu saydıkları objeleri kullandıklarını göstermektedir.

5. ÖNERİLER

Öğrencilere ilköğretim düzeyinden itibaren problem çözme ve kaygı ile baş etme yöntemleri ile ilgili olarak eğitimler verilmesi öğrencilerin sınav kaygılarını azaltmalarına ve gerçekçi çözüm yolları bulmalarına yardımcı olacaktır.

Batıl inançlar ile ilgili okullarda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde öğrencilere aydınlatıcı bilgiler verilebilir. Öğrencilerin batıl inançlar ile ilgili doğru bilgi alabilecekleri bültenler hazırlayarak bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir.

Öğrencilere üniversitelerin psikolojik danışma servislerini daha aktif kullanmaları desteklenerek hayatta yaşam olayları karşısında doğru düşünme becerisi edinmelerine yardımcı olunabilir.

6. KAYNAKÇA

- Abdülaziz B. (2002). *Osmanlı Âdet, Merasim ve Tabirleri*. Haz: Prof. Dr. Kazım Arısan, Duygu Arısan Günay, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 363-364.
- Akova S. (2011). *Batıl İnançlar ve Metaforlarının Reklam Disipliniyle İlişkisi*. Mistik Pazarlama, Editör: Filiz Okay Demir, İstanbul: MediCat Yayınları,126
- Arslan, M. (2004). Kişilerin batıl inanç kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2(6), 7-34.
- Ayhan İ, Yarar F. (2005). *Batıl İnançların Psikolojisi*. Pivolka; 4, 15-9, 16, 19.
- Brian, M. (2004). *Din Üzerine Antropolojik İncelemeler (Çev. Tayfun Atay)*.Ankara: İmge Yayınları, 227.
- Candan, A. (2010) .*Bid'at ve Batıl İnançlar Ansiklopedisi*, İstanbul: Düşün Yay, 176-177.
- Conklin, E.S. (1919). Superstitious belief and practice among college students. *The American Journal of Psychology*. 30(1), 83-102.
- Çepni, S. (2007). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş. Genişletilmiş 3. baskı*, Trabzon: Celepler Matbaacılık, 35.
- İsen G., Batmaz V. (2002). *Ben ve Toplum: Sosyal Psikoloji*, İstanbul: Om Yayıncılık, 84.
- Jahoda, G.(1970). *The Psychology of Superstition*, , Victoria: Penguin Books, 10-16,18-19, 87.
- James, W.(2000), *Pragmatism and Other Writings*, Penguin Books, New York, 24.
- Karadağ, E., Baloğlu, N., Yüksel, S. (2013). Yapılandırmacı Düşünme Ve Stresle Başa Çıkma: Bir Yapısal Eşitlik Modelleme Çalışması, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 115
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 28. baskı, Ankara:Nobel Yayın Dağıtım,79.
- Kök, Z. (2006). Karaisalı (Merkez) Halk Kültürü Araştırması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Çukurova Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Adana , 50-51.
- Köse A., Ayten A.(2009). Batıl İnanç ve Davranışlar Üzerine Psiko-Sosyolojik Bir Analiz. *Din bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, IX. Sayı 3, 48, 52, 53- 54-60.

- Örnek, S. V. (1966). *Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Bâtıl İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki*, Ankara Üniv. Basımevi, Ankara, 107.
- Saenko, I. V. (2005). "The Superstitions of Today's College Students", *Russian Education and Society*, 47 (12),82-83, 77-86.
- Skinner, B. F. (1948). "Superstition in the Pigeon", *Journal of Experimental Psychology*, 38, 72, 68, 75-129.
- Schippers, M., Lange, P. M. V. (2006). "The Psychological Benefits of Superstitious Ri-tuals in Top Sport: A Study Among Top Sportpersons", *Journal of Applied Social Psychology*, 36 (10), 2534
- Tatlıoğlu Durmuş, (2000). Türkmen İrımları (Halk İnançları). *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 4, 151-166
- Tong, D., (2005). *Chinese Marriage Traditions: What's Right for the Christian?*. Armour Publishing Pte Ltd Singapore, 6-7.
- Tunçel, C. (2013). *Cinsiyet, Meslek Grubu, Yaş Ve Eğitim Düzeyi Değişkenlerinin, Bireylerin Batıl İnançlara Sahip Olma Düzeyleri Üzerindeki Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Ankara, 60.
- Türkoğlu, B. (2009). *Batıl İnançlar Adetler ve İnanışlar*. Astral Yayları, İstanbul, 61-65.
- Ulu, G. (2012). *Batıl İnançların Çin Toplum Yaşamına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Doğu Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Ankara, 17,23-27,33.
- Womack M. (1992), "Why Athletes Need Ritual: A Study Of Magic Among Professional Athletes" In:Shirl Hoffman. Ed. Sport and Religion, Champaign, IL: Human Kinetics, 191-202.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

Superstition is one's perception of his/her own repetitive and unchangeable behaviours which do not have cause-effect relationship related to his/her type of behaviour and the events that come out as a result of this behaviour as they are (Womack, 1992). Superstitions are not peculiar to a particular religion or country; they are explained as unsubstantial beliefs which subsist in each country without being classified primitive or financially or technologically developed ones and which are based on believing in prophecies, supernatural secret and irrational powers (Candan, 2010).

Superstition trends of the students who study at Psychological Counselling and Guidance Department at Ahi Evran University were explored in this study. It was tried to put forward the results of the relationship between superstitions and gender and grade levels.

Method

This study was conducted to determine the superstition trends of the students at Psychological Counselling and Guidance Department. General scanning model was used in order to gain data. General scanning models are

scanning regulations which are applied on all the population or a group or a sample from the population to get a general idea about the population which consists of many components (Karasar, 2015:79).

Findings (Results)

The sample of the study consists of 260 students, 167 females and 93 males, who study at Psychological Counselling and Guidance Department at Ahi Evran University through 2015-2016 academic year. 28% of the students who were carried out questionnaires were first grades, 15% of them were second grades, 31% of them are third grades and 25% of them were fourth grades.

13.84% of 260 students at Psychological Counselling and Guidance Department at Ahi Evran University stated that they had superstitions; 86.16% of them stated that they did not have superstitions. As for examining in terms of gender, 12,3% of the female students answered "Yes", 51.92% of them answered "No". 1.53% of the male students answered "Yes", 34.23% of them answered "No".

The state of having superstitions according to the grade levels, in all grade levels 3.08% of first grade students answered "Yes", 24.62% of them answered "No"; 1.93% of the second grade students answered "Yes", 13.46% of them answered "No"; 5.76% of third grade students answered "Yes", 25.76% of them answered "No"; 3.08% of the fourth grade students answered "Yes", 22.31% of them answered "No".

According to the findings, 12 of the students replied "lucky pencil", 2 of them replied "black cat", 2 of them replied "knocking on wood", 2 of them replied "blue". None of the students gave the same answer in other answers. These were some of the answers the students gave: getting a knife from someone else's hand, jewellery given as a gift, broken mirror, fortune-telling, leaving the house with right foot, evil eye, wearing pink socks before sleeping, horseshoe, even number, wearing a uniform while watching a match, reading number plates and so on.

As a reason for having superstitions, 8 of the students stated "feeling oneself more relaxed", 6 of them stated "being successful", 5 of them stated "thinking something bad will happen", 4 of them stated "social belief and family", 2 of them stated "believing that it will bring good luck", 2 of them stated "feeling safe", 3 of them stated "liking the superstitious object", 2 of them stated "meaning attribution and habits", 2 of them stated "believing that it will bring bad luck", "a reason for splitting up", "appreciating friends", "believing that everything will go wrong", "believing that money will not run out", believing that s/he will experience nice things", "getting away from evil eye", "having no nightmares".

Conclusion and Discussion

It was clear that most of the students did not have superstitions. The fact that students' answers included some statements like pencils, clothes which were believed to bring good luck might result from the fact that the study was conducted during the exam week. Students had more individual superstitions rather than ones

which resulted from cultural factors. Getting the answers with open-ended questions without restriction was effective in gaining this result. It was determined that the level of female students' superstition trends was higher than male students among the students at Psychological Counselling and Guidance Department.

As for examining students's superstitions, it was seen that they stated the objects they used in their daily lives. This supports Skinner's point of view, which stresses that there is a relationship between superstitions and conditioned reflex. According to Skinner, if a person is protected from any danger after an action incidentally, this situation reinforces his/her behaviour, maintains its repetition and continuity. He thinks that superstitions come out as a result of a wrong cause-effect relationship (Skinner, 1948).

Regarding the reasons of superstitions, individuals' need for feeling relaxed and safe was determined to have intensity. A study conducted on the university students in Russia revealed that 86% of the superstitious students have these beliefs because of the need for basic trust (Saenko, 2005).

In a research on superstitions, Köse and Ayten categorized the psycho-sociological reasons under the titles of not knowing the nature of things and events, the desire to learn the future, fear and stres, desperation, the deflection of sacralization, the need for security, achieving success, self-confidence, the feeling of uncertainty, the need for socialization, attribution of the responsibility to other forces, dreams and imagination (Köse ve Ayten, 2009).

Data about the quality of students' superstitions and the reasons of having superstitions was gathered in the study. It was pointed out that students used various objects mostly to become successful and feel safe. This shows that they use the objects which they think are lucky as a way of dealing with the anxiety. Educating students on problem solving and methods of dealing with anxiety bystarting from the primary education will help students decrease their test anxiety and find realistic solutions.